

Z Á P A D O Č E Š K Á U N I V E R Z I T A V P L Z N I
Fakulta filozofická
Katedra germanistiky a slavistiky

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložila studentka: Veronika BĚLINOVÁ

Název práce: *Namen der Dörfer in der tschechisch-sächsischen Grenzregion. Parallelen zwischen der Entwicklung der demographischen Situation im Böhmerwald und im Erzgebirge im Kontext des deutsch-tschechischen Zusammenlebens.*

Oponoval: doc. Dr. Winfried Baumann

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

Předložená práce se zabývá čtyřmi periferiemi, dvě leží na česko-saské hranici a dvě na hranici česko-bavorské. Jde tedy vždy o soužití v sousedství, proto tedy i o téma sousedství a života na hranicích celkově. Ze čtyř jmenovaných oblastí bylo vybráno vždy jedno místo na české a na německé straně, která od sebe nejsou prostorově příliš vzdálena. Celkem se výzkum zabýval vždy devíti saskými a českými místy a dále pěti bavorskými a českými lokacemi. V popředí je zejména téma jejich historie, společenského a hospodářského vývoje. Zohledněn je zde nejen faktor prostoru, ale i času – časoprostor se pak rozkládá od středověku po léta 1945/46.

Die vorliegende Arbeit befasst sich mit vier Peripherien, zwei sind an der tschechisch-sächsischen Grenze und zwei an der tschechisch-bayerischen zu lokalisieren: Es handelt sich jeweils um Nachbarschaften, deswegen auch um das Thema der Nachbarschaft und überhaupt des Lebens an der Grenze. Aus den genannten vier Raumbereichen wurde je ein Ort von der tschechischen und deutschen Seite ausgewählt, die räumlich nicht weit voneinander entfernt sind. Insgesamt befasste sich die Untersuchung mit jeweils neun sächsischen und tschechischen Orten und fünf bayerischen sowie tschechischen. Im Vordergrund steht vor allem das Thema ihrer historischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Entwicklung. Berücksichtigt ist dabei nicht nur der Raumfaktor, sondern auch die Zeit – der Zeitraum erstreckt sich vom Mittelalter bis 1945/46.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

V lingvistickém pohledu se autorka zabývá názvy vybraných míst, tedy toponomastickou problematikou (teoretická část). Jedná se tak o příspěvek k fenoménu jazykových vazeb a jazykových kontaktů. Topografické informace (podoba míst dříve a dnes atd.) lze vyvodit z popisu míst, z fotografií, zčásti pořízených autorkou, a z výřezů map. Zprostředkovávají představu o poloze vybraných vesnic v Krušných horách a na Šumavě i celkově o situaci těchto příhraničních regionů, přičemž sídla, která v mezidobí zanikla, lze rozlišit dle přidáných čísel: místa jsou očíslována. Co se týče popisu dvojic míst, začíná sasko-česká část obcemi Bärenstein-Vejprty, bavorsko-česká část Hinterhelmhof-Zadní Chalupy.

In der linguistischen Sicht befasste sich die Autorin mit den Namen der gewählten Orte, also mit dem toponomastischen Thema (theoretischer Teil). Hier handelt sich also auch um einen Beitrag zu den Phänomenen des Sprachbunds und Sprachkontakts. Topographische Informationen (Aussehen der Orte früher und heute usw.) sind dabei den jeweiligen Ortsbeschreibungen, den Bildern – die zum Teil von der Verfasserin selber stammen -, und den Ausschnitten aus Landkarten zu entnehmen. Diese vermitteln eine Vorstellung von der Lage der gewählten Dörfer im Erzgebirge und im Böhmerwald sowie von der jeweiligen Grenzregion, wobei die inzwischen untergegangenen Siedlungen wenigstens durch die beigefügte Zahl bestimmt werden können: Die Orte sind nummeriert. Was die Beschreibung der Ortspaare betrifft, so beginnt der sächsisch-tschechische Teil mit Bärenstein-Vejprty, der bayerisch-tschechische mit Hinterhelmhof-Zadní Chalupy.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Výzkum se odvíjí od analýzy historické a jazykovědné (toponomastické) odborné literatury, aktuální stav bádání autorka konfrontovala s internetovými zdroji. Dějiny jsou vylíčeny v kapitolách o osídlení daných pohraničních regionů a o zániku německých osad na české straně hranice v důsledku událostí po roce 1945.

Der Untersuchung liegt historische und sprachwissenschaftliche (toponomastische) Literatur zugrunde, den aktuellen Forschungsstand garantieren auch Internetquellen. Die Geschichte wird behandelt in den Kapiteln über die Besiedlung der jeweiligen Grenzregionen und den Untergang der deutschen, auf der tschechischen Seite gelegenen Gemeinden infolge der Ereignisse seit 1945.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

V současné době se hovoří o návratu prostoru, o prostorové revoluci v kulturních vědách, o větším akcentu na regionální prvky v literatuře a výzkumu. S tématem „prostoru“ a zejména „místa“ se setkáváme právě i v předloženém výzkumu: viz pojmy jako topos, toponomastika nebo topografie (místní jména, popisy míst). Kategorie času pak je tematizována v odkazech na staletí a jednotlivé roky, které hrají nějakou roli při výkladu lokální historie. Pozornost se přitom upíná právě k zániku míst na české straně. Poslední udávaná data se v jednotlivých kapitolách váží ke konci války v roce 1945. Tím autorka také zdůraznila velkou tragédii česko-německého pohraničí (tzv. Sudet). Na české straně i v naší době totiž chybí oni sousedé, sousední vesnice v místech, kde nedošlo k českému dosídlení daných oblastí.

Heute spricht man von der Rückkehr des Raums, von einer Raumwende in den Kulturwissenschaften, von der Verstärkung des Regionalen in der Literatur und Forschung. Das Thema „Raum“ und vor allem „Ort“ begegnet gerade in der vorliegenden Untersuchung: siehe die Begriffe Topos, Toponomastik und Topographie (Ortsnamen, Ortsbeschreibungen). Die Zeit zeigt sich in den Hinweisen auf Jahrhunderte und einzelne Jahre, die in den jeweiligen Ortsgeschichten eine Rolle spielen. Dabei gilt die Aufmerksamkeit gerade dem Untergang der Orte auf der tschechischen Seite. Die letzten Datierungen in den Einzelkapiteln beziehen sich auf das Kriegsende 1945. Damit wird auch die große Tragödie des tschechisch-deutschen Grenzgebiets (Sudetenland) deutlich. Auf der tschechischen Seite fehlen in unserer Zeit nämlich die Nachbarn, also die Nachbardörfer, wenn es zu keiner tschechischen Neubesiedlung kam.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLÍŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Práce Veroniky Bělinové k vybraným dvojicím míst na české a německé straně hranice představuje přínosný příspěvek k výzkumu tématu „pohraničí“. Regionalita, lokální faktory, blízkost, přeshraniční kooperace v evropských příhraničních zónách (např. Saar-Lor-Lux) se staly politicky i hospodářsky důležitými. Autorka by ještě mohla objasnit, – na bázi svých výzkumů a všeobecných znalostí ohledně negativní situace v pohraničí – jak by asi dnes vypadala místa, která si pro své pojení vybrala, jako moderní kontaktní zóny přeshraničního sousedství, kdyby se i na české straně byly mohly dále rozvíjet nuceně opuštěné vesnice, např v rámci EU (viz dotační programy atd.).

Mit ihrer Arbeit über ausgewählte Ortspaare an der tschechisch-deutschen Grenze hat Veronika Bělinová einen besonderen Beitrag zur Erforschung des Themas „Grenzraum“ geleistet. Regionalität, das Lokale, die Nähe, die Kooperation über die Grenze in europäischen Grenzzonen (z.B. Saar-Lor-Lux) sind für Politik und Wirtschaft wichtig geworden. Die Autorin könnte – ausgehend von ihrer Untersuchung und ihrem Allgemeinwissen bezüglich der negativen Grenzsituation - zeigen, wie die von ihr gewählten Orte als moderne nachbarschaftliche Kontaktzonen heute aussehen würden, wenn sich auch die Dörfer auf der tschechischen Seite weiterentwickelt hätten, z.B. im Rahmen der EU (siehe die Förderprogramme usw.)?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě): **výborně/velmi dobře**

Datum: 22 května 2022

Podpis: